

Beatrice Immediata

DOKTOR MOSCATI

Svatý lékař z Neapole

PŘEDMLUVA K ČESKÉMU VYDÁNÍ

*„Nepečujte jen o těla,
ale také o ztrápené duše lidí,
kteří se k vám utíkají.“*

Josef Moscati

„Mají hospice svého patrona?“ zeptal se mě Aleš Palán na jaře 2018, když jsme spolu dávali dohromady knižní rozhovor *Neboj se vrátit domů*. Se zahanbením jsem musela přiznat, že mě vlastně nikdy ani nenapadlo nějakého hledat. A tak si našel on nás! Skutečně...

V lednu 2019 se mi ozvala paní Gabriela, pozorná čtenářka zmíněného rozhovoru:

„Jeden mě přece jen napadl. Je to můj oblíbený přímluvce, dalo by se říct i nebeský přítel. Je jím svatý Josef Moscati, v církvi laik, jinak italský lékař, vědec a učitel, žijící na přelomu 19. a 20. století. Jelikož mě neodbytně provází myšlenka, zda by on nebyl ideálním průvodcem, přímluvcem či vzorem hospicových pracovníků – možná i klientů? –, pro jistotu vám o něm píšu.“

Jelikož mi to jméno vůbec nic neříkalo, nezbylo, než si toho člověka na internetu „prolustrovat“.

Cosi mě nutilo udělat to ihned, ač jsem zrovna byla v časové tísní: Den poté mě čekalo mimořádně těžké jednání, při němž šlo všem českým a moravským hospicům doslova o život. Intriky, kterým v té době musely čelit, byly tak podlé a nebezpečné, že se nikomu z kolegů do té bitvy nechtělo. Nedivila jsem se jim, šance na úspěch byla téměř nulová.

Potřebovala jsem se tedy dobře připravit, zformulovat si argumenty a také se na to dobře vyspat, což se zrovna nepovedlo, protože „doktor Moscati“ mě chytil... a už nepustil! Přečetla jsem si o něm všechno, co se dalo, a zhlédla i dvoudílný životopisný film dabovaný do slovenštiny. Ráno jsem mu řekla: „Svatý Josefe Moscati, teď máš příležitost ukázat, jestli se opravdu chceš stát patronem našich hospiců. Jsem zvědavá, jak si s tím poradíš.“

Musím říct, že „zapracoval“ na jedničku, takže jsem s ním mohla uzavřít dohodu s dlouhodobějším výhledem: „Jestliže si vezmeš na starost hospice v České republice, já se na oplátku postarám, že v ní budeš více známý.“

Abychom mohli svatého Josefa Moscatiho vzývat a uctívat coby patrona hospiců i oficiálně, *Asociace poskytovatelů hospicové paliativní péče* požádala pana kardinála Dominika Duku, aby se v této záležitosti obrátil na příslušnou kongregaci ve Vatikánu. Navíc

Paulínky nám stihly vydat záložky s fotografií doktora Moscatiho a s modlitbou k němu ještě před první celostátní hospicovou poutí na Svaté Hoře, která se konala v dubnu 2019. Díky tomu se nám podařilo tisíce záložek rozdat poutníkům a tak je bezpracně a bez poštovního rozšířit po celé republice.

Mám potěšující zprávy, že svatý Josef Moscati se „uchytil“ – od té doby se na něj v mnohých hospicích obracejí denně, prosí o přímluvu ve svých praktických i duchovních potřebách a děkují mu za veškerou pomoc shůry, čímž prohlubují vzájemné vztahy. Dokonce se podařilo – na podzim 2019, krátce před vypuknutím pandemie – že se čtyři z nás vypravili do Neapole k jeho hrobu, který se nachází v kostele Gesù Nuovo, aby mu i jménem všech ostatních vyjádřili vděčnost.

Milí čtenáři, přeji vám příjemné chvíle nad touto knihou o vzácném muži a světci. A kdybyste někdy sami zavítali do Neapole, prosím, položte k hrobu našeho patrona čerstvou kytici; ta naše už musí být dávno zvadlá.

*MUDr. Marie Svatošová,
zakladatelka hospicového hnutí v ČR*

I

KOŘENY

„Pepino“

Josef Moscati se narodil v jihoitalském městě Beneventu 25. července 1880. Jeho otec tu byl tehdy předsedou městského soudu. Kořeny rodiny Moscatiových však sahají do vísky Santa Lucia di Serino v kraji Avellino, kde se narodil jeho otec – Francesco Moscati. Ten se dal na dráhu soudce, což ho postupně přivedlo do různých měst: Byl soudcem v Cassinu, předsedou soudu v Beneventu, pracoval u odvolacího soudu v Anconě a nakonec se stal předsedou odvolacího soudu v Neapoli.

Francesco Moscati se v mládí seznámil s Rosou De Luca, dcerou markýzů z Roseta. Vzali se v roce 1868 a měli spolu devět dětí. Prvorozený syn se jmenoval Gennaro, druhý Alberto, pak se narodila dvojčata Maria a Anna, která záhy zemřela. Další děvčátko Maria zemřelo v pouhých čtyřech letech. Po něm se

ještě narodila Anna, přezdívána Nina, a tři chlapci: Giuseppe (dále Josef), Eugenio a Domenico.

Otec rodiny Francesco Moscati byl vbrzku jmenován předsedou soudu v Beneventu, kam se proto rodina přestěhovala. Právě zde se narodil i Josef, sedmý z Moscatiových dětí. Doma i jinde mu všichni říkali „Pepino“.

Dne 28. července v roce 1883 potkala rodinu velká tragédie. Ostrovem Ischia otřáslo zemětřesení o intenzitě osmi stupňů Mercalliho škály. Zemřeli při něm i dva Josefovi strýcové, rodní bratři Francesca Moscatiho – Domenico a Alfonso. Jejich těla se propadla do nějaké vzniklé průrvy, takže se už nikdy nenašla. Francesco se trápil i tím, že jeho bratři nemohli být pohřbeni v rodinné hrobce, ale skončili neznámo kde, ve vulkanických trhlinách Ischie.

Šlo o rozsáhlou katastrofu s hroznými následky. Zůstaly po ní tisíce mrtvých a raněných, a to jak mezi domácími, tak i mezi lázeňskými hosty – mnoho lidí právě trávilo svou dovolenou u místních termálních pramenů. Svě vzpomínky na ten den popsal později známý filosof Benedetto Croce. Bylo mu tehdy sedmáct let a pobýval na ostrově s rodinou, která zahynula pod troskami domu. Přežili jen on a jeho bratr, který toho dne „náhodou“ odjel do Neapole.

„Zaslechli jsme dlouhé a temné dunění a vzápětí se na nás zřítila celá budova. Ještě jsem zahlédl, jak otec vstává a sestra se vrhá matce do náruče; já jsem instinktivně vyskočil ven na terasu, která se mi rozpukla pod nohama, a ztratil jsem vědomí. Probral jsem se uprostřed hluboké noci a zjistil jsem, že jsem až po krk zasypaný troskami. Nad hlavou mi zářily hvězdy.“¹

Francouzský spisovatel Guy de Maupassant navštívil Ischii jen o dva roky později; rovněž barvitě popisuje všude patrné následky zemětřesení.

„ (...) Střechy napadané do sklepů. S hrůzou zíráme do těch černých otvorů, protože tam dole jsou dosud mrtví lidé. Ne všichni byli nalezeni... Provází nás dvacetiletý mladík. Přišel o celou rodinu a sám byl dva dny pohřbený pod sutinami svého domu. ‚Kdyby pomoc přišla dřív, mohlo se zachránit o dva tisíce lidí více, ale vojáci dorazili až třetí den.‘

Jen mrtvých bylo asi čtyři a půl tisíce. ‚Země se vzedmula,‘ vyprávějí místní, ‚jako by měla vyletět do vzduchu.‘ Za pouhých pět minut bylo město srovnáno se zemí. Totéž se dělo ještě další dva dny, vždy v tutéž hodinu, ale to už nebylo co zničit.“²

1 Croce B., in: *Ischia, storia di un'isola vulcanica*, Napoli 1987.

2 Maupassant G. de, *La vie errante*, Ollendorf 1890 (překlad vlastní).

Ischia je už od antiky známá tím, že jde o geologicky aktivní ostrov; proto i římsští císařové dávali přednost klidnějšímu Capri. Avšak onoho 28. července 1883 zasáhla oblast snad nejstrašnější tragédie v novodobých dějinách.

V Beneventu zůstala rodina Moscatiových pouhé čtyři roky. Rok po narození Josefa byl totiž otec povýšen na poradce u odvolacího soudu v Anconě, kde působil další čtyři roky; poté byl jmenován soudcem u odvolacího soudu v Neapoli. V roce 1884 se tedy Francesco Moscati na vrcholu své soudní kariéry definitivně přestěhoval s rodinou do Neapole. Pepinovi byly teprve čtyři roky.

Santa Lucia di Serino

Město Neapol je tedy už od dětství adoptivním rodištěm Josefa Moscatiho, ale Santa Lucia di Serino zůstává místem spjatým s jeho předky.

Hledím na názvy dvou starých ulic v obci: „Via Moscati“ a „Via Chiarella“ jsou pojmenovány po mužské a ženské větvi obou rodin spojených sňatkem. Náměstíčko před radnicí se dnes jmenuje „Piazza Giuseppe Moscati“: Pojmenovali ho tak jeho milovaní

krajané, na počest světce, jednoho z posledních potomků prastarého rodu.

V srdci Moscatiových měla obec Santa Lucia di Serino vždycky své pevné místo. Rodina sem každoročně jezdila na prázdniny. Tehdy se tomu říkalo „odjet na letní byt“, což byl luxus, který si mohli dovolit jen dobře situovaní lidé. Ekonomická úroveň v té době byla jinak dost nízká.

Apeninské vrchy oblasti Kampánie přímo lákaly k seznamování se s přírodou, přičemž jejich ticho probouzelo vzpomínku na dávné předky. Děti zde mohly volně a bezpečně běhat po bukových a kaštanových lesích. Na zdravém vzduchu všichni okřáli a nabrali sil, aby se pak mohli vrátit do ovzduší velkoměsta. Později bude doktor Moscati na tyto hory nostalgicky vzpomínat, jako například v roce 1923, během dlouhé cesty vlakem na Fyziologický kongres do Edinburghu.

Cestou z kongresu se stavil v Lurdech. I tady mu to zjevně připomínalo krajinu jeho dětství: „Ta strana směrem k bazilice se svým širokým obzorem, hřebenem hor a krásným zvukem zvonů mi opět připomněla Serino.“ A dále: „Ach, ty milé vzpomínky z dětství, na hory kolem Serina! Kraj mého otce s jeho obyvateli se mi nesmazatelně vryl do srdce.“

Jak vlastně vypadá toto místo, tak opěvované v doktorových vzpomínkách?

OBSAH

Předmluva k českému vydání.....	7
Úvod	11
I. KOŘENY	15
„Pepino“	15
Santa Lucia di Serino	18
Neapol, antická Parthenopé.....	24
II. BÍLÝ PLÁŠŤ A STETOSKOP	27
„Budu lékařem“.....	27
Smrt otce	31
První úspěchy a zkoušky	33
Řádění sopky.....	36
Výbuch Vesuvu v roce 1906.....	37
Torre del Greco.....	39
Epidemie cholery.....	40
III. ŽIVOTNÍ VOLBA	45
Manželství, nebo celibát?.....	45
Tajemství povolání	47
Náročný i chápavý.....	50
Charakterní člověk.....	53
IV. KNĚŽSKÝ ROZMĚR POVOLÁNÍ	57
Laik a apoštol	57
Zvláštní „kněžství“	58
Laici v církvi.....	62
Lékařské poslání	64

Nefalšovaná pokora.....	68	Přátelství dvou světů	139
Nezištná péče o služebníky církve.....	71	Útočiště duše.....	140
V. PŘÍSLLOVEČNÁ „LIDSKOST“	73	Moscatiho Zdravas.....	143
Všeobecné mínění.....	73	IX. ZKUŠENOST MODLITBY	149
Prorocký dar?	79	Jeho lásky	149
Víra a činnost láska.....	84	Hlad po Eucharistii	152
Celistvý přístup.....	85	X. NÁHLÝ ODCHOD K PÁNU.....	155
Moscatiho velkodušnost.....	89	První signály vyčerpanosti.....	155
„Lékař chudých“	91	Nečekaná smrt	158
Ztráta maminky.....	95	Posmrtné ohlasy	161
Dobročinný tandem s Ninou.....	97	Pověst svatosti se šíří.....	165
VI. MOSCATI JAKO ČLOVĚK	101	Hrob Moscatiho: poutní místo	167
Kouzlo osobnosti.....	101	XI. CESTOU KE SVATOŘEČENÍ	169
Společenský morous?	103	Přípravy na beatifikaci	169
Zápisky z cest	106	Svatořečení	172
Nejkrásnější země na světě.....	111	Svatý Josef Moscati.....	173
Kulturní zájmy	115	XII. ZÁZRAKY NA PŘÍMLUVU SVĚTCE	177
VII. VĚDA A VÍRA „RUKU V RUCE“	119	Zázrak z roku 1941.....	178
Vědec a hluboce věřící člověk.....	119	Zázrak z roku 1954.....	179
Proti rasismu	121	Zázrak z roku 1979.....	180
Vášeň pro vědu	122	Přílohy	183
„Deus absconditus“	124	Známé výroky svatého Josefa Moscatiho.....	185
Smrt jako učitelka pravdy.....	126	Chronologie událostí v životě Josefa Moscatiho	191
Neoddělovat vědu a víru	129	Bibliografie	195
Bůh je Skála.....	132		
VIII. MADONA Z POMPEJÍ	135		
Pompeje 19. století	135		